

Література

1. Алтухова Г. А. Моббинг как этическая проблема. Библиотекосведение. 1998.
2. Гулис И. В. Направления и перспективы изучения агрессии в служебных отношениях. Философия и социальные науки. 2008.
3. Дружилов С. А. Профессионализм как условие выживания личности. Ананьевские чтения – 2005: материалы науч.-практ. конф. / под ред. Л. А.Цветковой, Л. М.Шипицыной. СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2005.
4. Дэвэнпорт Н. [Davenport N.] Эмоциональное насилие на работе: молчаливое увлечение? [Электронный ресурс]. HR и Организационная Психология: OrgPsy.Ru: сайт. 2009. 2 апреля. URL: http://www.orgpsy.ru/index.php?option=com_content&view=article
5. Кодекси України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., N 51, ст. 1122):
6. &id=634&directory=18 (дата обращения 23.03.2011).
7. Рекош К. Х. Моббинг и проблема его преодоления во Франции. Труд за рубежом. 2002. N 2.
8. Романова Л. Психологический террор на рабочем месте [Электронный ресурс] // De Facto. 2006. 5 июня. URL: http://www.facto.ru/article/06_2006/ (дата обращения 12.03.2011).

Ірина Іванівна Півень – студентка IV курсу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Валентина Олександрівна Тюріна** – професор
кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор педагогічних наук, професор

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї: ЙОГО ПРИЧИНИ І ФОРМИ ПРОЯВУ

Анотація. Наведено визначення насильства в сім'ї, розглянуто чотири форми прояву сімейного насильства, визначено причини його виникнення; наведено рекомендації для соціальних працівників, які сприяють підвищенню ефективності їхньої роботи з жертвами сімейного насильства.

Ключові слова: насильство в сім'ї, жертва насильства, причини сімейного насильства, форми прояву насильства в сім'ї.

Постановка проблеми. Насильство дуже часто присутнє в нашому житті і ми відіграємо в ньому певну роль. Залежно від ситуації ми є свідками, жертвами або ж кривдниками. Сімейне насильство

охоплює протиправні дії одного члена сім'ї стосовно іншого члена, або декількох членів цієї сім'ї. Жертвою домашнього насильства може стати будь-хто: жінка, яку постійно принижує та б'є її чоловік; дівчинка-підліток, що гірко страждає від сексуальних переслідувань свого вітчима; хлопчик, якого лупцює мати-алкоголічка; старенька бабуса, яка потерпає від жорстоких внуків чи правнуків.

Зв'язок з попередніми дослідженнями. Питаннями проблеми насильства в сім'ї займалось багато вітчизняних і зарубіжних фахівців з різних галузей права: О. Б. Андрєєва, А. А. Аносенкова, О. М. Бандурка, Є. О. Безсмертний, Ю. П. Битяк, А. Б. Благая, О. В. Бойко, А. С. Васильєв, Т. І. Возна, В. В. Голіна, І. П. Голосніченко, В. Д. Губін, І. Н. Даньшин, О. М. Джужа, В. І. Женунтій, А. Ф. Зелінський, А. М. Ковальов, В. М. Кудрявцев, А. П. Огурцов, Н. П. Осіпов, Д. В. Рівман, В. О. Туляков та інші провідні вчені.

Але попри ґрунтовність означених досліджень, проблема насильства в сім'ї залишається недостатньо вивченою і потребує додаткового розгляду.

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб розглянути форми прояву сімейного насильства та рекомендації для соціальних працівників для підвищення ефективності їхньої роботи з жертвами сімейного насильства.

Основний текст. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», який Верховна Рада України ухвалила 2001 року, насильство в сім'ї визначається як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю (2).

Насильство в сім'ї руйнує моральність, призводить до ослаблення сімейного виховання, перешкоджає навчанню підростаючого покоління, породжує безпритульність і т. д. Складається певний образ життя, для якого насильство, алкоголізм, наркоманія стають нормою поведінки, що передається від одного покоління іншому. Насильство в сім'ї не тільки підриває основи життєдіяльності самої сім'ї, а й руйнує фундамент безпеки суспільства.

На думку Е. П. Агапова, насильство в сім'ї, або домашнє насильство – це умисне нанесення фізичної або психічної шкоди і страждання членам сім'ї, включаючи погрози, примус, позбавлення особистої свободи. Тобто насильство – це процедура, за допомогою якої домагаються необмеженої влади над людиною, повного контролю над поведінкою, думками, почуттями іншої людини (1).

Насилля в сім'ї має чотири форми прояву: 1) фізичне насильство в сім'ї – умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв,

тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі та гідності; 2) сексуальне насильство в сім'ї – протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї; 3) психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю; 4) економічне насильство в сім'ї – умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я (3).

Аналіз даних по зареєстрованим випадкам сімейного насильства свідчить, що причини виникнення насильства в сім'ї можуть бути різними, різними можуть бути і їх прояви, а саме: насильницькі дії найчастіше відбуваються стосовно жінок і дітей; психологічне і фізичне насильство є найбільш розповсюдженими; насильство – явище, яке повторюється; насильниками найчастіше виступають родичі, а не чужі люди; потерпілі та родичі не йдуть в поліцію, а шукають підтримки у друзів або в спеціальних установах; рівень освіти не корелює з частотою насильства; частота насильства не пов'язана з етнічною приналежністю; питома вага душевнохворих 10-15%, психологічні розлади (депресії і т. д. Складають 60%); насильство частіше відбувається і зберігається в сім'ях, де шлюб зберігається заради дітей; сімейне насильство носить циклічний характер (2).

Рекомендації для соціальних працівників для підвищення ефективності їхньої роботи з жертвами сімейного насильства такі: вдосконалення нормативно-правової бази, що регламентує заходи покарання сімейних суб'єктів насильства; розвиток мережі установ консультативного та профілактичного характеру; розробка системи профілактики сімейного насильства на державному, регіональному та місцевому рівнях; створення брошур з правилами, які інформують про права дітей в сім'ї, і поширення їх в освітніх установах; організація служби, що спеціалізується на екстреному реагуванні у випадках сімейного насильства; збільшення повноважень соціальних працівників при роботі з жертвами сімейного насильства, аж до можливості порушення кримінальної справи проти суб'єктів насильства (4).

Нажаль, при скоєнні насильства в родині, злочинець має різну мотивацію. Він хоче спричинити біль, страждання, шкоду, це обґрунтовується бажанням злочинця зняти свою емоційну напругу яка накопичилась через свою неспроможність утримувати сім'ю, через

неприємності на роботі, можлива помста за зраду, за попередні образи з боку потерпілого, за знування над ним у дитинстві, бажання позбутися потерпілого або пов'язані з ним турботи тощо.

Також є внутрішні мотиви, які спонукають особу вчиняти насильство в сім'ї – це жага влади, бажання підняти свій авторитет в родині, бажання головувати, підчинити своїй волі інших членів сім'ї, помститися одним членам сім'ї за образи, що виникли в результаті конфліктів з іншими членами родини.

Література

1. Агапов Е. П., Норд-Аревян О.А. Семейведение : учебное пособи. Москва : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°»; Ростов н/Д : Наука-Спектр, 2010.
2. Гурко Т. А. Трансформация института семьи. Социологические исследования. 2009. № 10. С. 95-99.
3. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами і доповненнями на 16 вересня 2011 року: (Відповідає офіц. тексту). Київ: Алерта; ЦУЛ. – 184 с.
4. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/18126/1/Kosenko.pdf>

Дарина Олександрівна Приходько – студентка I курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Надія Михайлівна Демиденко** – завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

ІВАН КАВАЛЕРІДЗЕ (1887-1978): УКРАЇНСЬКИЙ МІКЕЛАНДЖЕЛО

*«Подарую вам справжнього Шевченка»
(І. П. Кавалерідзе)*

Тарасу Григоровичу Шевченку у світі встановлено понад тисячу пам'ятників, які є своєрідною ідентифікацією українців. Шевченка називають нашим національним пророком. І у цьому можна дійсно переконатись, читаючи шевченківські переспіви біблійних пророків з думкою про Україну.

Пам'ятники Шевченку почалися з'являтися понад сто років тому. Необхідно підкреслити, що перший монументальний пам'ятник в Україні було встановлено за часів Гетьманату Скоропадського 27 жовтня 1918 року на території сучасної Сумщини, а саме у Ромнах. Ідея створення пам'ятника Кобзарю виникла у скульпторів ще за життя Тараса Шевченка. Наприклад, видатний скульптор Російської імперії М. Й. Микешин планував зобразити Шевченка на пам'ятнику,